

SVOBODA

Poština plačana v gotovini

1930

December

VSEBINA:

Mile Klopčič: Nemško delavsko pesništvo

Peter Panter: Nasveti za slabega govornika

Skromna želja

Društveno življenje

Pevska podzveza

Knjižnice in knjižnice

Dramatična podzveza

Delavski sport

Ustanovljena l. 1889 - Pošt. ček 10.533 - Telef. 2016

Mestna hranilnica ljubljanska

GRADSKA ŠTEDIONICA

Ljubljana

Prešernova ulica

Sprejema vloge na hranilne knjižice kakor tudi na tekoči račun, in sicer proti najugodnejšemu obrestovanju. - Hranilnica plačuje zlasti za vloge proti dogovorjeni odpovedi v tekočem računu najvišje mogoče obresti.

Jamstvo za vse vloge in obresti, tudi tekočega računa, je večje kot kjerkoli drugod, ker jamči zanje poleg lastnega hranilničnega premoženja še mesto Ljubljana z vsem premoženjem ter davčno močjo. Vprav radi tega nalagajo pri njej sodišča denar nedoletnih, župnijski uradi cerkveni in občine občinski denar.

Naši rojaki v Ameriki nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je denar tu popolnoma varen.

---

*Stanje vložnega denarja
nad 400 milijonov dinarjev*

S · V · O · B · O · D · A

Naročnina za člane Svobode letno	Din 12—
Naročnina za druge letno	36—
" " " polletno	18—
" " " četrtletno	10—
Naročnina za Ameriko letno	Dolar 1—

Uredništvo in uprava za Jugoslavijo: Ljubljana, Palača Del. zbornice, Miklošičeva c. 1.
Za Ameriko: Chicago, Ill. 3639 W, 26 Th. St.

Mile Klopčič:

Nemško delavsko pesništvo.

(Konec.)

Engelke si je prisvojil vsakdanje izraze iz delavskega življenja ter iz tovarn in jih sprejel v svoje pesmi. Zato diha iz njih delavski, fabriški ritem in vzduh in takoj začutiš, da jih je pisal delavec, ki živi tesno s stroji, jih občuduje ter jih smatra za svoje. Čitajmo njegovo pesem »Lokomotiva«. (Da bo bolj jasna njegova izražna in oblikovalna moč, jo citiram v originalu; v še tako dobrem prevodu bi izgubila svojo moč.)

Die Lokomotive.

Da liegt das zwanzigmeterlange Tier
Die Dampfmaschine,
Auf blankgeschliffener Schiene
Voll heisser Wut und sprungbereiter Gier —
Da lauert, liegt das langgestreckte Eisenbiest —
Sieh da: wie Oel- und Wasserschweiss
Wie Lebensblut, gefährlich heiss
Ihm aus den Radgestängen: den offenen Weichen fliesst.
Es liegt auf sechzehn roten Räderpranken,
Wie fiebernd, langgeduckt zum Sprunge
Und Fieberdampf stösst röchelnd aus den Flanken.
Es kocht und kocht die Röhrenlunge —
Den ganzen Rumpf die Feuerkraft durchzittert,
Er ächzt und siedet, zischt und hackt
Im hastigen Dampf- und Eisentakt, —
Dein Menschenwort wie nichts im Qualm zerlittert.
Das Schnauben wächst und wächst —
Du stummer Mensch erschreckst — —
Du siehst die Wut aus allen Ritzen gären —
Der Kesselröhren Atemdampf
Ist hochgewühlt auf sechzehn Atmosphären,
Gewalt hat jetzt der heisse Krampf:
Das Biest es brüllt, das Biest es brüllt,
Der Führer ist in Dampf gehüllt —
Der Regulatorhebel steigt nach links:
Der Eisenstier harrt dieses Winks!
Nun haßt vom Rauchrohr Kraftgeschnauf:
Nun springt es auf! Nun springt es auf!
Doch:

Ruhig gleiten und kreisen auf endloser Schiene
Die treibenden Räder hinaus auf dem blänkernden Band,
Gemessen und massig die kraftangefüllte Maschine
Der schleppende, stampfende Rumpf hinterher —

Dahinter — ein dunkler — verschwimmender Punkt —
Darüber — zerflatternder — Qualm.

Sigurnost, s katero opiše lokomotivo (Kesselröhren — Röhrenlunge — 16 Atmosphäre — Regulatorhebel), izražanje, izbira besed, ki v svoji zgoščenosti in zamolklosti docela skladno izražajo vsebino, opis železne zveri, ki se pripravlja k skoku, hrope in sika, se pně in pušča paro, in kako potem ukročeno lahko začne polzeti po tračnicah z zatajeno upornostjo — to daje čutiti, da je pesem napisal delavec. In to brez patetike in docela pristno. Pesem kaže tudi avtorjevo jezikovno smelost. (Poulični izraz »Biest«, izraz delavske govorice, ki sicer ne učinkuje salonsko, marveč pesniško.) In prisvojevanje takih besed iz vsakdanjosti za novo pesniško oblikovanje življenja je najgenialnejša moč tega delavskega pesnika.

Ali na primer: v pesmi »Cestna železnica«:

*»... schütternd wälzt und wiegt der Wagenboden,
meine Sinne walzen, wiegen mit:*

Voller Strom! Voller Strom!«

»Kako tu znani, z vso treznostjo prakse nasičeni izraz elektrotehniko »Voller Strom!«, uporabljen docela v zmislu svoje prakse, a hkrati dvignjen v silno prisposodbo — to je pesniški genij, bogat z novo snovjo izkušeni in z novim pogumom delavca-človeka« — pravi Julius Bab.

Toda Engelke ni le sfanatiziran velemestni delavec, ki bi čustvoval le sredi vrvenja mašin, v naglici velemestnega prometa asfaltiranih cest, v borbi množic za življenje. Sredi vsega tega trpi in hrepeni po samoti, po lepoti narave, kjer ni ljudi, kjer je tišina. Strašno zapuščen je ta velemestni človek, kjer hite vsi drug mimo drugega, tuji med seboj:

*»... Pomisli, da preveč ljudi
po cestah hiti —
da vse ceste gredo v vse strani —
da
se nikoli zvečer
ne srečamo v mestu nikjer...«*

In v vrvenje mesta kliče tišina planin.

Hočem iz mesta.

*Vem, da čakajo name planine,
daleč odtod —
in gozd in snežna ravan in doline,
polne božjih samot —*

*Vem, da zame veter skozi gozdove pihlja,
že mnogo dni —
da sneži
in da mesec nočno rahlo igra
in svoj večni spev zveni —*

*Čutim, kako ponoči oblaki šumé,
čutim dreves valovanje,
da se goré in doline valé
v moje sanje —*

*Zimske planine, moje planine —
gozdovi, ki sneg jih belí —
hočem v planine, da jih okličem za posestrime,
hočem iz dobe teh dni,*

*proč od tržišč, sob in stopnic
in laježa cest —
gozdne goré — njihov klic
vabi me v gorsko prelest!*

*Kmalu tem cestnim tednom vbežim,
kmalu se mestnega izgnanstva sprostim,
tja, kjer tokovi skoz večno zemljó se pretakajo,
tja, v svet ves blažen pohitim!*

In isti mestni človek, ki je bil prej ves eno z lokomotivo, ki se je izgubljen podil po asfaltu, se zdaj s sto rokami ovije zelenega drevesa in hoče ž njim »se razrasti v veselje«. Kadar je ves sam s seboj, je pesnik Engelke mehak, vesel življenja in dela.

Smrti.

*A meni prizanesi, smrt —
mladost rdeča se mi še obeta,
dela svojega še nisem dokončal,
še bodočnost v meglo je odeta —
zato mi prizanesi, smrt.*

*A ko življenje moje — smrt,
se preživi in v delo izžari,
ko srce trudno omrtvi,
ko bo mi svet molčal,
potem s seboj me vzemi, smrt!*

Engelkova pesem »Ein herbstlich Lied für Zweie« je pesem, o kateri kritik Bab smelo trdi: »Dvomim, da bi bil nemški jezik v tem dvajsetem stoletju napisal doslej čistejšo, globljo in bolj popolno pesem.«

Tudi zanj je bila vojna veliko doživetje, a ji je dal največ, kar je imel: življenje. Nemško pesništvo na sploh je izgubilo z Engelkom mnogo. Zakaj on ni bil le nov človek, v njem je bila docela nova plast ljudstva, ki je začela peti. Nobenega verza ni napisal, da bi v njem zavedno, programatski zavzel svoje stališče do delavskega gibanja. Kar dela Engelka za delavskega pesnika, je nekaj vse globljega, niso le ideje in vsebina, marveč njegov jezik, njegov ritmi, njegovo oblikovanje, kjer se najbolje kaže pristnega delavca. V njih se izraža novo življenje, v njih Engelke ne govori več o delavstvu, v njegovih verzih govori delavstvo samo. Z Gerritom Engelkom je prvič stopil v nemški jezik z vso svojo prepričevalnostjo nov duh, ki raste med delavstvom. In to je dogodek svoje vrednosti.

Engelkovo delo živi in vzgaja nove delavce-pesnike, a niti eden kesnejši ga še ni dosegel. Emil Ginkel (zbirka »Pause am Lufthammer«) obeta še največ, potem Hans Lorbeer, Kurt Kläber, ki je bolj znan in »priznan« kot prozaist, Bruno Schönlanck je napisal mnogo recitacijskih zborov, ki so v tej nemški delavski literaturi najboljši.

Izšli sta tudi dve dobro urejeni antologiji delavskih pesnikov: leta 1924 je izdal Karl Bröger »Najmlajše delavsko pesništvo«, lani pa je izšla antologija »Proletarska usoda«, ki obsega novejšje pesmi in jo je uredil Hans Mühle.

Pesniki, kakršni so Engelke, Lersch, pa tudi Petzold, Barthel, Bröger in drugi, dokazujejo, da imamo delavsko pesništvo, to se pravi: so ljudje, ki jih je dal proletarijat in ki se kot pesniki aktivno udeležujejo kulturnega življenja in z vsem svojim oblikovanjem kažejo, odkod so.

Peter Panter:

Nasveti za slabega govornika.

Nikdar ne začni z začetkom —, temveč tri kilometre pred začetkom! Torej nekako tako-le:

»Moje sodružice in moji sodrugi! Preden pridem na problem današnjega večera, dovolite, da na kratko...«

S tem imaš že skoro vse, kar spada k lepemu začetku:

odločen nagovor; začetek pred začetkom; naznanilo, o čem misliš govoriti; (zelo važno! ljudje lahko pri tem imenitno zehajo...) in pomembno besedo: na kratko. V trenutku si pridobiš srca in ušesa poslušalcev.

Kajti poslušalec ima rad: da je tvoj govor kakor težak šolski izpit; da groziš s tem, kaj bom povedal, kar govoriš in kar si že povedal... to ugaja ljudem. Vedno vse lepo natančno!

Ne govori prosto — to dela tako nemiren vtis. Najboljše je, da čitaš svoj govor. To je varno, zanesljivo in vsakega veseli, če čitajoči »govornik« sredi vsakega stávka nezaupno pogleda po dvorani, če so še vsi tu... Če pa nisi utegnil svoj govor izpremeniti v spisano nalogo, potem moraš nastopati z mnogo listki, z njimi šumeti, jih premetavati in se ne smeš znajti v njih... to povzroča strašno napetost. Vendar je še najboljše: čitaj vse!

Če pa nikakor nočeš poslušati, kar ti tako prijazno nasvetujem in če hočeš na vsak način govoriti prosto, se ozri na poklicne govornike v naših občinskih svetih! Ti si napišejo doma tudi to, kdaj morajo zaklicati »Čujte! Čujte!« ... Da, da, če že moraš govoriti prosto, potem govori, kakor pišeš. In jaz vem, kako pišeš.

Govori v dolgih, dolgih stavkih, v takih, za katere se doma, kjer imaš mir, ki si ga tako potreben, ne oziraje se z ene strani na otroke, z druge strani na ženo, pripravljáš in natančno veš, kak bo konec. vmesne stavke lepo skupaj zložiš tako, da bo poslušalec nestrpnó sedel na svojem sedežu, zijal v svojega tovariša, ker bi rad zadremal, in bo čakal na konec takega dolgega stavka... no, s tem sem ti dal primero, kako naj govoriš.

Začni vedno pri starih Rimljanih in razloži vedno zgodovinsko ozadje vsake stvari, ki o njej govoriš. To ni samo profesorsko, to je tudi učeno in vestno.

Imaš popolnoma prav: drugače te vendar ljudje ne morejo razumeti, popolnoma pravilno, kdo naj vse to razume, ne da bi poznal zgodovinskega ozadja... zelo pravilno! Ljudje te vendar niso prišli poslušat, da bodo čuli živo življenje, temveč da slišijo to, kar bi našli tudi v starih bukvah... popolnoma pravilno. Vedno jih pitaj z zgodovino, vedno in povsod!

Ne brigaj se za to, če se vračajo valovi, ki gredo od tebe med občinstvo. Govori brez ozira na učinek, brez ozira na ljudi, brez ozira na zrak v dvorani — govori neumorno, moj dragi! Bog ti bo poplačal tvoj trud.

Ne govori v jasnih, glavnih stavkih! Nikar ne reci: »Davki so previsoki.« To je preveč priprosto. Reci: »K temu, kar sem pravkar povedal, dovolite, bi hotel na kratko pripomniti, da, kar se davkov tiče, da še oddaleč...« Vidiš, tako se govori.

Če misliš povedati kak dovtip, se moraš pred njim smejati, da vedo ljudje, kje je poudarek.

Govor je pogovor s seboj, kajne? Ker vendar samo eden govori, ni res? To ni pogovor z ljudmi, kaj? Zato kar govori, čitaj, tuli, razlagaj zgodovino.

K temu, kar sem pravkar povedal o tehniki govora, bi še rad na kratko pripomnil, da dolge številčne statistike vedno povzdigujejo govor. To tudi neverjetno pomirjevalno vpliva na občinstvo. In ker vsak poslušalec z lahkoto ohrani v spominu dvajset različnih števil, je to tudi prav smešno.

Konec govora napovej mnogo prej, da poslušalcev od radosti ne zadene kap! (Nekdo je napovedal konec govora z besedami: »Grem h koncu.«) Torej napovej konec in potem začni svoj govor od začetka in govori vsaj še pol ure! To lahko tudi večkrat ponavljaš.

Nikdar ne govori manj nego poldrugo uro, ker sicer se niti začeti ne izplača!

Če kdo govori, morajo drugi poslušati — zavedaj se tega! In zlo-
rabljaj to!

*

Sedaj pa še nekaj nasvetov za

dobrega govornika.

Glavni, kratki stavki.

Jasna razpredelitev v glavi — čim manj na papirju.

Dejstva — ali apel na čuvstvo. Govornik naj ne bo leksikon vseh učenosti. To imajo ljudje doma.

Ton posameznega glasu utruja; ne govori nikdar več kakor štiri-
deset minut! Ne poskušaj doseči efektov, ki niso v tvoji naravi! Go-
vorniški oder je neusmiljena stvar — tu stojiš pred ljudmi bolj nag nego
v kopaljšču.

*

Danes ni čas velikih shodov. V društvih se pa še več ali manj govori.
Da bodo vsaj ti govori nekaj vredni, upoštevajte, govorniki, te hudo-
mušne nasvete!

Skromna želja.

Dve leti že redno izhaja naš mesečnik. Mnogo koristnega čtiva je
v teh dveh letnikih za vsakega. Z današnjo številko zaključujemo drugi
letnik. Uredništvo medtem že skrbno pripravlja januarsko številko 1931,
ki bo izšla že o božiču t. l.

Dve leti rednega izhajanja je utrdilo zaupanje v naš časopis. Zato
apeliramo danes na vse dosedanje naročnike, da omogočijo, da bo
mogla prihodnje leto »Svoboda« izhajati v povečanem obsegu.

Želimo, da bi vsaka številka obsegala vsaj 32 strani. Ker le tako
bo lahko postala vsebina bogatejša. Pripravljene imamo sijajne
razprave o kulturni in npravstveni zgodovini proletariata — prostitucija, spolno življenje, alkohol — (z mnogo umetni-
škimi slikami), o umetnosti in politiki, o zgodovinsko-
materialističnem svetovnem nazoru, daljšo socialno po-
vest »Eden od mnogih«, razne kratke novele in črtice. Poleg tega bomo

seveda priobčevali dnevne aktualne članke o kulturno-političnih vprašanjih, poročila iz vseh dežel sveta itd.

Letos smo založili Neverov »T a š k e n t«, prihodnje leto pa namepravamo izdati velik socialni roman: Frank Harris, Bomba. Redni naročniki ga bodo dobili po znižani ceni. To je velika ugodnost, kajti roman obsega okrog 300 strani, in je razumljivo, da cena ne more biti tako nizka kakor za kako brošuro.

Nudili bomo mnogo. Zato prosimo vse prijatelje, da v prihodnjem letu povečajo krog naših naročnikov.

Vsakdo naj pridobi vsaj enega naročnika!

To je prav lahko. Vsakdo ima prijatelje in znance in med temi gotovo enega, ki še ni naročen na našo revijo. In Vaše prijateljstvo bo bolj utrjeno, če boste prijatelji tudi po mišljenju. 36 Din letne naročnine vsakdo zmore. Saj znaša skoraj toliko mesečna naročnina za razne dnevnike. In kaka razlika je med dnevnikom in revijo! V dnevniku prečitaš vesti in ga vržeš proč. Revija in njena vsebina je pa nekaj trajnega.

8. decembra bo kongres zveze »Svoboda«. Želimo, da ta kongres navduši vse delegate podružnic, da bodo v svojih krajih poskrbeli za razširjenje našega časopisa. Če bodo to storili, bodo napravili za napredek našega delavskega kulturnega gibanja več nego s katerokoli drugo stvarjo. Treba nam je miselnosti, poglobitve, prepričanja. S samimi materialnimi interesi se ne ustvarja velikih idejnih gibanj, kakor je n. pr. socializem. In idejni vzgoji služi najbolj revija in knjiga.

Januarska številka bo izšla v povečanem obsegu, v novi opremi, z bogato vsebino. Vso svojo dobro voljo bomo pokazali v njej. Vsak naš prijatelj pa naj pokaže toliko razumevanja za naša stremjenja po poglobitvi delavskega kulturnega gibanja, da nam pridobi enega, samo enega novega naročnika!

To je naša novoletna želja. Skromna je. Pa če se uresniči, bo za vse nas 1931. l. res srečnejše in lepše.

—elj.

DRUŠTVENO ŽIVLJENJE.

Kongres »Svobode«

se bo vršil 8. decembra v Ljubljani v Delavski zbornici. To bo letos že drugi zvezin občni zbor.

Zveza že več let redno deluje in se notranje vedno bolj spopolnjuje. Popolno seveda nikdar ne more biti vse delo. V marsičem se vsi sklepi niso izvršili. Toda temu ni krivo nič drugega kakor pomanjkanje pridnih in sposobnih delavcev. Mislim na dramatsko podzvezo: posamezni dramatski odseki pridno delujejo in žanjejo uspehe, toda celotna dramatska podzveza se ni razgibala, kakor bi se morala. V Ljubljani bi morali najti ljudi, ki bi bili predvsem zaposleni z

vodstvom celotne podzveze. Danes so pa vsi zaposleni pri ljubljanskem delavskem odru. Knjižničarska podzveza deluje, pomanjkljivo je predvsem poročanje posameznih knjižnic. Sport obstoji pretežno iz nogometa in kolesarstva. Zganiti bi se morali smučarji, plavači itd. Pevska podzveza vzbuja najboljše nade. Kjer ni prehudih zaprek, se vrše tudi precej redno razna predavanja. Priprave za delavsko olimpijado so v teku.

Tako bo najvažnejša točka dnevnega reda: revija »Svoboda«. Ta mora postati bolj javna. Preveč je še omejena na samo članstvo »Svobode«. Razširiti jo je treba med nečlane. Mislim predvsem

na strokovne organizacije. Celotno delavsko gibanje potrebuje idealnega, to je idejno vzgojenega in prepričanega naraščaja. »Svoboda« mora postati splošna slovenska revija za socialne in kulturne probleme delavstva. Razširiti jo je treba tudi med inteligenco. Če bomo vsi hoteli, bo šlo. Kakor je šlo s »Cankarjevo družbo«. In kdo ne bi hotel tega? Vsakdo ve, da tednik ne more tako vzgajati kakor revija, ki ji ni treba beležiti vsakodnevni, za trajnost brezpomembnih dogodkov. Revija sistematično vzgaja. Povečati jo moramo zato, da bo vsaka številka s svojo vsebino res lahko obdelala razne probleme, kajti, dokler izhaja mesečno na 16 straneh, ne moremo v njej priobčiti najboljše razprave, če ta obsega n. pr. 10 strani. Iz samih »nadaljevanj« pa ne sme obstojati ves letnik.

Ob ustanovitvi Cankarjeve družbe smo koncentrirali vso agitacijo za njo. V tem mesecu, ko izide novoletna številka »Svobode«, moramo pa posvetiti vse sile razširjenju naše revije. Kajti ob začetku leta se pridobivajo naročniki za revijo.

Če se bo le polovica članstva izkazala, smo na konju in imeli bomo revijo, na katero bomo lahko ponosni. Že danes imamo naročnike tja dol do Skoplja, vendar revija še ni dovolj javna. Več je prijateljev naše ideje nego naročnikov. Med vse te prijatelje je treba razširiti naš časopis. Kajti ta časopis je boljša in stal-

nejša duhovna zveza kakor vse drugo. — Delegati naj pridejo na kongres že s točnimi poročili, kaj se je v njihovih krajih sklenilo in ukrenilo za razširjenje »Svobode«.

Na zadnjih dveh občnih zborih »Svobode« se ni veliko govorilo. To so bile res delovne seje. Danes se še bolj razumemo med seboj. Zato bomo tem lažje in hitreje sklepali, potem pa šli odločno na delo. —elj.

Podružnica »Svoboda« Studenci je praznovala v nedeljo, dne 26. oktobra 1930 v telovadnici svojo desetletnico. Zvečer ob pol 7. uri je predsednik Divjak Alojz pozdravil vse navzoče, med njimi centralnega delegata sodruga Morettija iz Ljubljane. Nadalje je razložil delovanje »Svobode« v preteklih desetih letih in apeliral na vse navzoče, da naj pristopijo in podpirajo našo kulturno organizacijo. Po končanem govoru je sodrug Boršič čestital sodrugu predsedniku k njegovemu 10 letnemu delovanju in želel, da bi še mnogo let sodeloval pri društvu. Nato mu je predal častno diploma. Sodrug Moretti je pozdravil v imenu centrale podružnico in nas je bodril k nadaljnjemu delu. Režiser g. Mlakar Jože in K. M. sta predvajala veseloigro. Slavnost je trajala do 10. ure.

Dramatična sekcija pripravlja delavsko igro »Žrtve« za dne 16. in 23. novembra. Prvega decembra se vrši igra v Trbovljah.

»Svoboda« v Studencih pri Mariboru ob 10 letnici

Rogaška Slatina. Naša podružnica se je zelo okrepila od občnega zbora, ki se je vršil v marcu in o katerem smo tudi poročali v »Svobodi«. Pridobili smo mnogo članov in članic. Delavstvo se vedno bolj zaveda, da mu mora kulturna organizacija mnogo doprinesti. Potrebna nam je kultura. Kakor nam je potreben kruh za telesno jakost, tako nam je potrebna kultura za duševno osamosvojitvev.

V mesecu avgustu je imela tu celjska »Svoboda« pevski koncert in to v Zdraviliškem domu. Pod vodstvom pevovodje C. Preglja so zapeli 12 pesmi, med vsemi sta najbolj ugajali »Dvanajst razbojnikov« in »Čuj mogočnih gromov glas«. Celjani so pokazali, da tudi delavstvo

nekaj premore. Iz izmučenih grl si čul »Dekle moje«, potem spet mogočna »Svoboda«. Vsi poslušalci so z viharnim odobravanjem pokazali, da jih želijo še večkrat v svojo sredo. Moralen uspeh koncerta je bil silen, ne vemo, če je bil tudi gmoten uspeh zadovoljiv.

Tudi za »Cankarjevo družbo« in »Umetniško Matico« smo v tem času mnogo storili; pridobili smo mnogo članov obema. Vsi že z veseljem pričakujemo letošnje knjige »Cankarjeve družbe«. Ker lanske so silno vplivale na nas. In letošnje? Bodo še boljše in zanimivejše. Kdor je z nami, naj gre v »Svobodo«.

Svobodaš.

PEVSKA PODZVEZA.

Pevska podzveza »Svobode« ustanovljena.

Delavska kulturna zveza »Svoboda« se razvija čimdalje lepše. Razvoj sicer ne gre naglo, nego korakoma. Ali zato je ta razvoj krepkejši, trdnjši in širši v globino in širino proletarsko miselnost.

Delavstvo ljubi pesem, ljubi petje, zato se je že od nekdaj zbiralo v pevске krožke, v zборе, v društva. In vsi taki delavski zbori so bili življenje, napredek. »Kako je mogoče,« je meščanstvo začudeno govorilo med seboj, »kako je mogoče, da ti ljudje, delavci znajo ustvariti take pevске zборе?«

In dogajalo se je, da so vodstvo takih delavskih pevskih zborov prevzeli meščani in ljudje, prepojeni z meščansko ideologijo. In dogaja se še danes, da v takih pevskih društvih tvorijo delavci kot pevci, torej kot izvršujoči člani, večino in društveno moč, a vodijo jih meščanski elementi.

Delavsko kulturno društvo »Svoboda« pa je tudi tukaj stopilo na pot, da zajezi duhovno izkoriščanje proletarijata. Ustanavljali so se pevski odseki po podružnicah »Svobode«. In ti pevski odseki so nenadoma zasloveli. Povsod, kjer so nastopili, so želi priznanje; povsod, kjer so zapeli, se je začutila živa sila, moč življenja, ki je v delavstvu. Nemški pregovor:

»Frohe Leute singen.

böse Leute haben keine Lieder«...

govori resnico. »Veseli ljudje pojo, hudobni ne trpijo petja...« je simboličen izrek. Zakaj, veseli ljudje, to so ljudje polni življenjske moči, polni ustvarjanja. In to je delavstvo, proletarijat, ki mu je zgodovina določila velepomembno nalogo: Vrniti svetu Človeka.

Da se ti pevski odseki »Svobode« še bolj strnejo, da lahko svoj dvig in porast, kvantitativni in kvalitativni, povečajo, je bilo potrebno, da si ustvarijo svojo centralo: podzvezo.

Že nekaj let je bilo stremenje, da se v »Svobodi« ustvari pevška podzveza. Gladko ni šlo, zakaj mnogo je še nerazumevanja med delavstvom, da je »MI« tista veličina in tista moč, ki daje ugled in priznanje. In mnogo je še delavcev in delavk, ki niso člani delavske kulturne zveze »Svobode« ter raje životarijo »samostojno«, so prevzeti meščanske miselnosti, ki uči »jaz in zopet jaz in samo jaz«, ter ne priznava kolektivnega »MI«.

Raje, kakor se zvezati v pevsko podzvezo »Svobode«, ki je delavska in razteza svoje delovanje po celi Jugoslaviji, ki je članica delavske kulturne internacionalne, raje ustanoviti »svojo« Zvezo, »Savez pjevačkih društava«, samo da ne bo tega imela »Svoboda«, samo

da ne bo nastal močan delavski kulturni »MI«. In tak »Savez« je bil narejen. In tak »Savez« je imel svojo štampljko. Tudi svojega predsednika in odbor je imel več članov. Nekaj pevskih zborov je bilo priključenih temu »Savezu«. Ali... življenja ni bilo. Živel ta »Savez« ni. Ustvaril ni niti delavskega pevskega zbora, ni združil večine obstoječih delavskih pevskih zborov. Bil je mrtvorojeno dete, ki je le oviralo ustanovitev pevske podzveze »Svobode«.

Resnica oči kolje. Nerad sem povedal to, ali ker mi, delavci, ki smo svojo meščansko vzgojo nadomestili s proletarsko miselnostjo, ne skrivamo napak,

si Celje kot središče od Jesenic in od Fale, da se zberemo in izrečemo svojo voljo.

V prostorih celjske podružnice »Svobode« je zastopnik centrale »Svobode« otvoril ustanovni občni zbor podzveze.

Ze navzočnost delegatov je bil jasen dokaz, da je živa potreba po taki podzvezi.

Pevski odsek »Svobode« Maribor ta zastopala delegata ss. Presel Štefan in Lipoglavšek Tončka; Falo ob Dravi sodr. Kos Ivan; Ptuj ss. Gabrijel Franc in Korp Franc; Celje: ss. Oset Franc, Dežman Silvester in Komavli; Zabukovce: ss. Zupanc Ivan in Zupanc Franc; Hrast-

Člani pevskih zborov »Svobode« iz Celja, Maribora, Zabukovce in Hrastnika I (rudarji) ter Hrastnika II (steklarji) v Celju ob ustanovitvi pevske podzveze »Svoboda«

nego jih povemo, priznavamo; zato sem moral povedati ta dokument, ki je bil tudi eden izmed ovir za ustvaritev pevske podzveze »Svobode. Kajti, poleg »Saveza radniških pjevaških društev«, ni dopustno, da bi se ustanovila še kaka druga zveza ali podzveza, če ta res aktivno deluje. Ker bi bilo tako ustanavljanje le nelepo konkuriranje po mišljenosti enakih zvez, a kulturno delovanje bi bilo potisnjeno v stran. Le, ker »Savez« ni pokazal življenja, se je sedaj morala ustanoviti pevska podzveza »Svobode«.

*

Ta zgodovinski dan je bil v nedeljo, 9. novembra 1930, v Celju. Izbrali smo

nik I (rudarji): ss. Podlogar Alojz, Špihtaler Anton in Urlep Anton; Hrastnik II (steklarji): s. Kosmos Jože; Trbovlje: s. Božiček Ivan; Javornik: s. Žagar Anton; Dobrava na Gorenjskem: s. Mencinger Franc; Jesenice: s. Jeram Martin. Torej zastopniki 11 pevskih odsekov. Delegatov nista poslala pevska odseka »Svobode« Bistrica pri Limbušu in Kropa na Gorenjskem. Zakaj ta dva odseka nista poslala delegatov, dosedaj nista sporočila.

Centralo »Svobode« je zastopal sodr. Vuk, ki je tudi vodil ustanovni občni zbor.

Osnutek pravilnika, ki je bil priobčen v listu »Svoboda« št. 10, se je razpravljalo od točke do točke. Debate so

bile stvarne in živahne ter so pričale, da so se delegati z vso svojo proletarsko zavestjo poglobili v pomen pevske podzveze.

Pravilnik se je sprejel soglasno razen člena 4, ki se mu dodaja:

»Proti odloku centralnega odbora glede razveljavanja sklepov, se podzveza lahko pritoži na kongres »Svobode«.

Člen 5 se sprejme s spremembo točke 3., ki se mora glasiti: »Odračunavati centrali za podzvezo letni prispevek, ki ga določi občni zbor. Letni prispevek se izračunava po ključu, ki ga na podlagi števila članstva določi tehnični odbor.

V zvezi s tem določilom se sklene, da naj podlaga za izračunavanje mesečnega prispevka znaša na člana in mesec 50 para. Letni prispevek pa se mora plačati do konca marca vnaprej.

Obenem se predlaga centralnemu odboru »Svobode«, da morajo potni stroški za podzvezine občne zbere obremenjevati pristojne podružnice »Svobode«, ne pa podzvezo, ker bo podzveza lahko naredila samo toliko, kolikor bo imela sredstev. Zato je treba pri vsakem resno zamišljenem delu postaviti trdno podlago.

Delegata Hrastnik I in Hrastnik II sta se takoj odrekla plačilu potnih stroškov in dijet v korist ustanovljeni pevski podzvezi.

Debata, kje naj bo sedež podzveze, je pokazala, da je to najprimernejše v Mariboru, kar se je nato tudi sklenilo.

Izvoljeni so bili v odbor:

Sodrug Presl in Eržen ter sodružica Lipoglavškova.

Pri točki: Raznoterosti so Celjani poročali, da je njihov pevovodja Pregelj poklonil »Svobodi« svojo skladbo: »Pesem o delu«, ki se bo danes na koncertu pela. Kupili so mu venec, da mu ga v znak priznanja poklonijo.

Ptujski delegat poroča, da se bo pevski zbor »Naprej« spojil s »Svobodo«. Isto poroča dobravski delegat o tamošnjem pevskem zboru. Ta dva zbora sta še sedaj izven »Svobode«. Isto pričakujemo od mariborskih pevskih zborov, ki životarijo sedaj še vedno kot »samostojne edinice«, da pomagajo ustvariti veliki proletarski »MI«.

Govorilo se je tudi, naj podzveza poskuša, da delavski zbori »Svobode« pridejo turnejo v inozemstvo, kakor delajo to meščanska pevska društva.

Ker je bil dnevni red izčrpan, se je ustanovni občni zbor zaključil. Podzveza je ustanovljena. Njena moč je v delavnosti odbora in pevskih zborov in vsakega posameznega pevca in člana »Svobode«.

Da je to resnica, je pokazal popoldanski koncert, ki je bil prirejen kot prvi rezultat volje po skupnih nastopih, po ustvarjanju močnega proletarskega »MI«. Nastopilo je 5 zborov.

O koncertu samem pa napišem na drugem mestu. I. V.

Manifestacija delavskih pevskih zborov »Svobode«.

Dvorana Narodnega doma v Celju je bila natlačena. Sami delavski obrazi so v pričakovanju gledali na oder, kedaj se dvigne zagrinjalo, da zadone akordi delavskih pesmi iz pevskih grl delavcev-pevcev.

In zagrinjalo se je dvignilo. Prvi pevski zbor »Svobode«, Hrastnik II, je zapel. Močno in ubrano je donela pesem za pesmijo. Ploskanju ni hotelo biti konca. Za Hrastnikom II je nastopil pevski zbor »Svobode« Zabukovca. Odpel je pesmi dobro, izgovorjava je bila razločna. Poslušalci niso štedili s ploskanjem.

Za Zabukovčani je nastopil mešani zbor »Svobode« Maribor. Gracijozno je bilo izvajanje pesmi »Zaljubilo se je solnce« in pa »Izpremenjeno srce«, ki sta drugače prav težki. Hrastnik I je elektriziral poslušalce s pesmijo »Malo ja — malo ti«. Zbor ima krasne base.

Kot zadnji je nastopil pevski zbor »Svobode« Celje. Mogočno so donele pesmi, in »Dvanajst razbojnikov« je zbor zapel v ruskem jeziku. Skladba pevovodje Cirila Preglja, ki jo je poklonil »Svobodi«, je bila izvajana krasno. Pevovodja je prejel v znak priznanja šopek rdečih nageljev in s. Svetek mu je v imenu celjske »Svobode« ob burnem pritrjevanju občinstva častital.

Ni moj namen ocenjevati ta ali oni zbor, to ali ono pesem. Tudi ne hvalisati in hvaliti. Pohvalilo je zbere občinstvo, ki je ploskalo, zahtevalo ponavljanja, da so morali več pesmi ponavljati. Moj namen je pokazati, kaj zmore skupnost.

Nedelja, 9. novembra, popoldne je pokazala, kaj zmore delavstvo, ako hoče. Koncert je bil, ki se lahko kosa s koncerti v gosposkih salonih z gosposkimi poslušalci in z rutiniranimi pevci.

Nastop celjskega pevskega zbora je pa obenem pokazal, da je uspeh tam, kjer ni životarjenja. Bila sta v Celju še nedavno dva delavska pevska zbora. Drug drugemu sta konkurirala. Vsak je hotel veljati za boljšega. A v javnosti se ni mnogo slišalo ne o enem, ne o drugem. Sprevidela sta to in dejala: »Enega kova smo! Delavci smo! Proletarci smo! Pokopljimo »jaz« in ustvarimo »MI«.

In naredili so. Iz dveh zborov je nastal eden zbor v podružnici »Svobode«. In ta zbor, ta »MI« je zaslovel. Javnost ga pozna, časopisi poročajo o njem.

Zapisal sem to kot primer drugim, kako naj delavski pevski zbori, ki so še izven »Svobode«, naredijo. V »Svobodo« vsi, v pevsko podzvezo »Svobode« vsi! Maribor... tebi veljajo te besede v prvi vrsti.

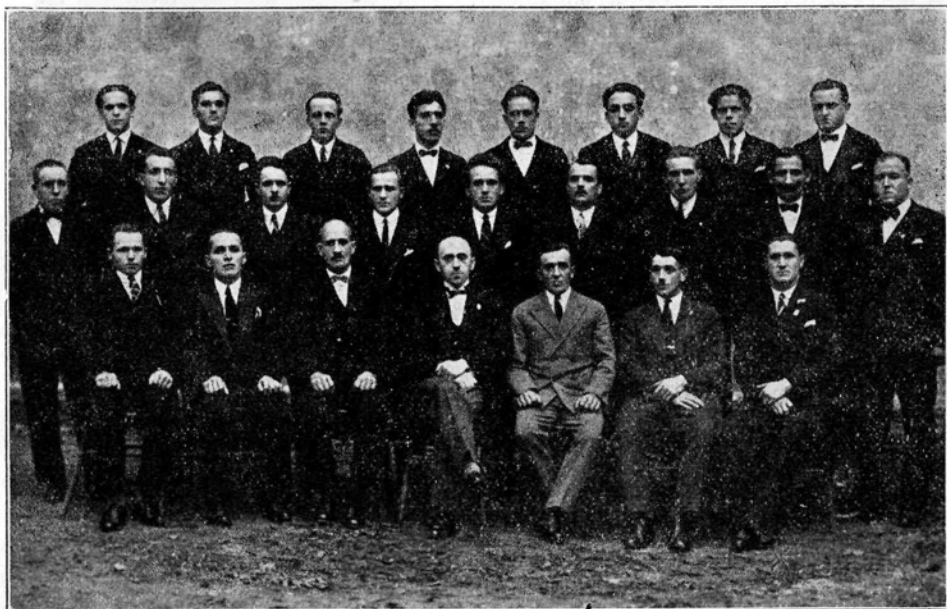
I. V.

Pevski koncert »Svobode« I v Hrastniku.

V nedeljo, 12. oktobra 1930, je priredila hrastniška »Svoboda« I (rudarska) pevski koncert. Ne vem, če ne bo preveč, da se mimobežno zaustavimo ob njenem programu, interpretaciji zbora, kakor tudi ob pomenu samem, ki ga dajo iz sebe takile koncerti.

Morda so v teh časih takile koncerti edino življenja tvoreči plus za delavske

od zadnjega nastopa (pred meseci) do danes je narastlo do močnega uspeha. Dasi je program pestrolik in ne baš »proletarski«, vendar v razmerah, v katerih smo — dovolj. Reči se mora predvsem: Prednašanje je uspelo izborno, tako, da so bili celo največji pesimisti presenečeni. In ugotoviti je morala vsa zbrana publika, da je zbor dosegel višino, s katero sme biti ponosen zbor sam, kakor tudi njegov pevovodja. — Omeniti je zlasti uspeh ruske narodne pesmi »Dvanajst razbojnikov«, ki je izzvala naravnost presenečenje v interpretaciji, zlasti pa še njen bariton-solist Jarc. Jarc zasluži pozornosti posebno še po jačini in disciplinirani interpretaciji. Lepo je uspe-

Pevski zbor »Svobode« I (rudarji) v Hrastniku s pevovodjem Podlogarjem (v sredini prve vrste)

množice. Menda ni nikjer toli krvavo potrebna pesem, kakor v teh do mozga grozo vzbujajočih kotlinah, zakaj — sedaj je tako v našem življenju, da nas je moč vzdigniti iz teh zagrenjenih gruntanj samo s pesmijo in samo s pesmijo. Pri nas je tako: Hodimo mimo vsega, zajemljemo iz vsega, vse gre skoz, ničesar ne ostane v krvi. — Šlo je mimo nas skeleče občutje, da smo obstali na mrtvi točki, le tisti lirično občuteni vzgon je še ostal v naših srcih. In tako je prišlo pred leti do moškega pevskega zbora pod vodstvom pevovodje Alojza Podlogarja.

Trdo je šlo v začetku in težko je strniti vase glasove izmučenih ljudi — in

la Prelovčeva »Nageljni rdeči«, kjer so prišli do silnega izraza I. basisti. Špoljterjeva »Malo ja, malo ti«..., polna pristnih erotičnih nians, katere so odstrnili v izvajanju zlasti tenoristi. Težko Vogličevo »Pismo« je napravilo silen vtis. Slišali smo tudi Pregljevo skladbo »Delavsko pesem«, ki je dala celemu programu nekak fluid, zakaj

»oj čujte delavskih množic korak, da zemlja pod njimi odmeva težko, zdaj stopamo novim časom naproti, oj bratje naprej, oj bratje naprej, z našo nepremagljivo močjo.«

Kompozicija ni težka, a napravi silen ritmičen sunek na poslušajoče. Baš v tej pesmi se je nam razodela vsa disciplina in organska enotnost zbora. Sicer pa, priznanje pevovodji, ki je neumoren in požrtvovalen povsod tam, kjer je ledina in surovi material. Pribiti se mora dejstvo, da si je s tem nastopom zbora

pridobil zaslug, kot jih je malo kje mogoče. Da, morda je res, da vse življenje duha in srca živi samo v teh ljudeh, ki so pripravljani na vse in za vse. Je to dogodek, kulturni dogodek našega delavstva, mimo katerega se ne more iti.

Saško.

KNJIGE IN KNJIŽNICE.

»CANKARJEVA DRUŽBA«

je razposlala svojim članom svoje štiri knjige za to leto.

V čem se razlikujejo od lanskih?

Predvsem so vse odlično opremljene; v tem prekaša C. D. gotovo vse druge slovenske založbe.

Letošnji koledar je izorno urejen. Dobri sotrudniki, lepe slike (in koliko!), čast uredniku Talpi! Med razpravami mi je najbolj ugajala Golouhova o fašizmu.

Weiskopfova zbirka »Komur ni dana izbira« je odlično prevedena. Pisateljev slog je močan. Treba je pa res brati in ne obračati listov, da se snov razume.

Cerkvenik je samostojno predelal Flammarionove »Poslednje dneve ljudi«. Ta poljudno-znanstvena knjiga bo gotovo pretežni večini članov bolj ugajala nego lanska znanstvena brošura, ki je bila malo pretežka. Motijo pa tiskovne napake. Tudi pri ostalih treh knjigah sem našel več takih napak, toda saj brez njih skoraj ne gre.

Kranjc Jože je poskusil zajeti dno naših domačih socialnih razmer. To je prvo njegovo večje delo. Kdor primerja razne njegove drobne novele in črvice s tem delom, vidi, da ta mladi naš pisatelj napreduje.

Izdaje C. D. zaslužijo, da družba zbere več članov, kakor jih je letos.

Dobro bi bilo, da tudi letos povedo delavci v našem mesečniku svoje mnenje o teh knjigah. Lanske kritike so zalegle. Družba jih je precej upoštevala. Kritike o letošnjih knjigah bodo tudi gotovo pri-

pomogle k temu, da bo C. D. v prihodnjem letu prekosila svojo prvo in drugo izdajo knjig.

Delavci, oglasite se! Prostor za vsako vaše mnenje vam je v našem časopisu odprt. —elj.

Slavnosti mládeže dělnických tělovcivých jednot v Praze 1930. — Zveza čeških delavskih tel. enot nam je poslala to delo v oceno. Je malo besedila, zato pa tem bolj učinkovito govore krasne slike. To je dokument sporta množic. Zvezo, ki ima toliko mladine zbrane, moramo samo zavidati. Tisoči nastopajočih, deset- in desettisoči gledalcev, stitisoč ljudi, večinoma mladine, slovesno prisega svojo zvesto vdanost ideji svobode. To je vse kaj drugega nego divjanje pri nogometnih tekmah. Nabavite si ta krasni album! —elj.

20 let od smrti Leva Nikolajeviča Tolstega bo minulo 20. novembra t. l. Tega dne je umrl ta veliki mislec zapuščen na samotni postaji Astapovu, kamor je pač pobegnil s svoje grajščine Jasna Poljana. V l. 1928, ob 100 letnici njegove smrti, je naša organizacija zelo proslavljala tega velikana in vsled tega ne bomo govorili danes preveč o njem. Opozarjamo pa na njegove spise in pa na članka: Čulkovskega: K stoletnici rojstva L. N. Tolstega (Pod lipo, 1928, str. 129—131) in Citati iz Tolstojevih del (Pod lipo, 1928, str. 132—135) ter na članek dr. H. Tume: V spomin stoletnice Tolstega (Zadružni koled., 1929, str. 86—95). Ravno v današnjih časih bi bilo potrebno poznanje njegovih del in idej. Čitajte njegove spise, pa boste lažje razumeli tudi današnji razvoj Rusije. —on-

Socializem je na vsa polja človeške delavnosti uporabljena znanost.
(Bebel.)

DRAMATIČNA PODZVEZA.

V Varaždin

je šel delavski oder »Svobode« v Ljubljani 29. t. m. V tamkajšnjem gledališču je igral Gogoljevo komedijo »Ženitev« in Gorkega socialno dramo »Na dnu«. Povabila ga je varaždinska »Svoboda«, ki je praznovala 25 letnico svojega proletarskega izobraževalnega dela v malo-meščanskem Varaždinu. Vsekakor je to povabilo hrvatskega del. društva lepo odlikovanje za našo »Svobodo«. O prireditvi bomo obširno poročali v januarski številki.

Bratko Kreft

je žel uspeh s svojo prvo režijo komične opere »Mascotte« v ljubljanskem državnem gledališču. Kreft je izšel iz delavskega odra ljubljanske »Svobode«. Njegov uspeh nas veseli, ker je brez dvoma tudi v čast delavskemu odru. Želimo, da Kreft tudi v bodoče posveti svoje proste ure delavskemu kulturnemu gibanju. Da bo ustregel naši želji, sklepamo iz tega, ker se je odločil, da vodi sedaj dramatično šolo »Svobode« na Jesenicah.

Delavski odri po svetu.

Pravkar izišla Brodbeckova knjiga »Handbuch der deutschen Volksbühnenbewegung« nam daje vpogled v delovanje takozvanih »ljudskih odrov« v Nemčiji. Nihče naj radi samega imena ne zamenja n. pr. ljubljanskega »ljudskega odra« z nemškimi odri istega imena. Naše delavstvo na Primorskem je svoje dramatične odseke tudi imenovalo »ljudske odre«. Nemški »ljudski odri« so delavska izobraževalna društva, ki jih je sedaj 305 z okrog 500.000 člani. Zveza ima pet potujočih gledališč in vpliva na program 90 do 100 nemških narodnih gledališč. Poleg dramatike goji tudi glasbo, likovno umetnost, literaturo, film, radio, ples in splošno vzgojo. Gradí most med ljudstvom in umetnostjo. Ljudstvo se najlažje vzgoji za umetniško doživljanje z odrom. Z vsemi večjimi gledališči v Nemčiji ima zveza dogovore za redne delavske predstave. Društvo plača vso predstavo, dohodke pa črpa od svojih članov — 500 tisoč članov ni malo! Cene za delavske predstave so enotne. Članarina pokrije društvu stroške. Vsak član vidi na leto povprečno 8 dramatičnih predstav in 4 opere. Ker je z gledališčem dogovorjeno

število predstav in s tem tudi dohodkov. je jasno, da se mora gledališče ozirati na želje »ljudskega odra« radi programa.

Lastna potujoča gledališča zveze so stalno zaposlena. Vsak potujoči oder ima na mesec po 24 predstav!

Zveza ima tudi polno recitacijskih zborov in lutkovnih gledališč.

Zveza izdaja svoj centralni list »Die Volksbühne«, ki je izhajal v različnih oblikah in obsegih. Od 1. aprila 1928 dalje izhaja mesečno na 48 straneh. Med sotrudniki naj omenimo le: Juliusa Baba, Nestriepka, Šikovskega, Ernsta Tollerja, Karla Vogta.

Načelno dopolnjuje gori omenjeno revijo časopis »Dramaturgische Blätter«, ki ga urejuje Julius Bab. Z njim hoče zveza vplivati na razvoj gledališke umetnosti sploh. Posamezna društva izdajajo okrog 100 svojih listov.

Zveza ima tudi svojo založniško delniško družbo. Ta izdaja razne brošure za člane in dobre vzgojne knjige, kakor: Nestriepke, Der moderne Theaterbetrieb; Rudolf Kayser, Das junge Drama; Julius Bab, Arbeiterdichtung; Schikowski, Der neue Tanz; Arthur Hottischer, Das Theater im revolutionären Russland. Založba je izdala tudi dramatska klasična dela Büchnerja, Goetheja, Shakespearea, Heineja, Hebbela, Lessinga i. dr. Izdala je tudi več del novih dramatikov, kakor: Nexö M. A., Die Leute auf Dangaard; Bernhard Emil, Mirabeau; Bernhard Emil, Das reisende Lamm (dejanje v sibirski ječi na predvečer ruske revolucije); Finkelburg, Amnestie; Gold Michael, Das Fest (iz mehiške revolucije); Horvath Ödön, Bergbahn; Katajev (Rus), Eine Schnur geht durchs Zimmer; Lunačarski, Die Bärenhochzeit, Der befreite Don Quichotte in Drei Wanderer und Es; Piotrowsky (Rus), Der Abfall der Helena Ley; Bruno Schönlanck, Das Klassenlos; Emile Verhaeren, Die Morgenröte i. dr.

Izdala je tudi več del za recitacijske zборе.

Knjiga podaja izčrpna poročila o delovanju »ljudskih odrov« po posameznih

nemških pokrajinah in mestih. Najmočnejši je seveda berlinski »ljudski oder«, ki ima tudi svoje gledališko poslopje, v katerem je prostora za 2000 delavcev!

Končno poročila pisatelj tudi o gibanju »ljudskih odrov« po drugih državah. To poročilo je pa bolj pomanjkljivo.

Želim, da bi to knjigo čitali predvsem vodilni člani ljubljanskega delav-

skega odra in da bi se po prečitaniu tega dela posvetovali o povzdigi dramatične podzveze »Svoboda«. Mi imamo mnogo dramatičnih odsekov, centrala jim gre tehnično na roke, idejnega iniciativnega vodstva je pa bilo doslej bore malo čutiti. Morda se pa le zgamejo vsi oni, ki so za to sposobni. Naša delavska kultura bi potem zelo napredovala. -elj.

DELA VSKI SPORT.

Iz delavskega sportnega gibanja v Jugoslaviji.

Ljubljana: 19. 10.: Ilirija : Grafika 3 : 0 (1 : 0). Ilirija rez. : Grafika rez. 7 : 2 (2 : 2). Prvenstvo.

26. 10.: Svoboda rez. : Hermes rez. 7 : 3 (3 : 1). Primorje : Grafika 3 : 0 (1 : 0). Primorje rez. : Grafika rez. 12 : 2 (6 : 1). Reka : Natakara 4 : 0 (2 : 0). Prvenstvo.

1. 11.: Grafika : Jadran 2 : 2 (2 : 2). Svoboda : Hermes 5 : 2 (3 : 0).

V teh pokalnih tekmah je nastopila ljubljanska Svoboda zopet enkrat kompletna ter pokazala, da so bili porazi v prvenstvenih tekmah le slučajni oz. le posledica rezerv v moštvihi, ki so nastopila. Pokazala je pa tudi, da dveh točk proti Hermesu ni dobila le radi tega, ker je Hermes suspendiran in p. f., marveč, da bi si jih tudi na zelenem polju osvojila.

2. 11.: Slovan : Natakara 7 : 0 (3 : 0). Grafika : Grafičar (Zagreb) 5 : 2 (3 : 0). Ilirija : Železničar (Zagreb) 3 : 0.

9. 11.: Grafika : Jadran 4 : 5 (2 : 2). Primorje : Svoboda 8 : 4 (6 : 1).

Domžale: 9. 11.: Disk : DSK Svoboda (Vič) 6 : 3 (4 : 1).

12. 10.: Disk : DSK Svoboda (Vič) 3 : 4 (1 : 3).

Jesenice: 26. 10.: Svoboda (Ljubljana) komb. : Svoboda 7 : 2 (4 : 1).

Rakek: 26. 10.: SK Javornik : DSK Svoboda (Vič) 4 : 4 (2 : 0).

Litija: 19. 10.: SK Litija : Retje (Trbovlje) 4 : 1 (3 : 1).

Zagorje: 2. 10.: SK Rudar (Hrastnik) : Prosvetno društvo Zagorje 9 : 0.

9. 10.: SKZ : Rudar (Hrastnik) 7 : 0 (1 : 0).

Trbovlje: 26. 10.: Amater : Olimp (Celje) 3 : 4.

1. 11.: Svoboda (Ljubljana) rez. : Dobrna 0 : 2 (1 : 0).

2. 11.: Amater : Retje 4 : 2 (2 : 2). Hrastnik (Hrastnik) : Retje 4 : 2 (3 : 0).

9. 11.: Hrastnik (Hrastnik) : Dobrna 2 : 3. Amater (rez) : Retje 2 : 2. Dobrna : Amater 0 : 6. Brzoturnir!

Hrastnik: 9. 11.: SK Jadran (Ljubljana) : Hrastnik 3 : 1.

Celje: 19. 10.: Olimp : Šoštanj 6 : 1 (3 : 0).

Maribor: 19. 10.: Železničar : Svoboda 12 : 0 (5 : 0).

26. 10.: Svoboda : Rapid 3 : 3 (1 : 1).

1. 11.: Maribor : Svoboda 6 : 0. — Železničar : Svoboda 1 : 0. Železničar : Maribor 3 : 2. (Brzoturnir!)

9. 11.: Železničar : Svoboda 7 : 1 (1 : 1).

Zagreb: 19. 10.: Železničar : Viktorija 4 : 0 (2 : 0). Železničar rez. : Viktorija rez. 1 : 1 (0 : 1). Grafičar : Hašk 2 : 2 (1 : 0). Grafičar rez. : Hašk rez. 1 : 4 (1 : 2). Derby : Pekarski 2 : 0 (2 : 0). Tipografija : Zagreb 2 : 1 (1 : 0).

1. 11.: Metalac : Concordia rez. 0 : 6 (0 : 3).

2. 11.: Metalac : Hajduk rez. 3 : 3 (1 : 2). ŽSK : Pekarski 1 : 1. Grič : Tipografija 4 : 1.

Novi Sad: 26. 10.: Radnički : Nak 1 : 0 (1 : 0).

Vel. Bečkerek: 19. 10.: Vojvodina : Radnički 2 : 2 (2 : 0). ŽSK : Orao 6 : 1 (4 : 1).

26. 10.: Radnički : Orao 5 : 0 (3 : 0). ŽSK : Jedinstvo 1 : 1 (1 : 1).

2. 11.: ŽSK : Radnički 6 : 2 (1 : 1).

9. 11.: ŽSK : Jedinstvo 3 : 1 (1 : 1).

Subotica: 26. 10.: Sand : SMTK 2 : 1 (0 : 0).

Vel. Kikinda: 14. 9.: Kosova : Radnički 5 : 1.

Beograd: 19. 10.: Borac : Dušanovac 3 : 1. Gvozdar : Srbija 2 : 1. Grafičar : Mačva (Šabac) 4 : 0 (2 : 0).

Niš: 19. 10.: Grafičar : Železničar 1:0.

Sarajevo: 7. 11.: Hajduk jun. : Slavija jun. 1 : 1. Sašk : Hajduk 3 : 2. — Sportni dan Hajduka.

2. 11.: Sašk : Hajduk 3 : 2 (2 : 0).

Tuzla: 27. 9.: Hajduk : Sloboda 3 : 0. Hajduk : repr. Tuzle 4 : 2 (3 : 0).

Češkoslovaška — Ustje nad Labo. V krasnem vremenu se je vršilo od 4. do 6. julija tl. 2. zvezno slavje Nemške delavske telovadne in športne zveze v Češkoslovaški v Ustju nad Labo. Slavja se je udeležilo kakih 25.000 slavnostnih gostov. Mesto je bilo skoro vse v zastavah in je nudilo svoje gostoljubne prostore na razpolago gostom. Zlasti pristrčno so bili po-

se je izkazal v soboto popoldan že kot premal. Pri prireditvah so bile navzoče od Internacionale velike delegacije iz Nemčije, Avstrije, iz češkega ozemlja Češkoslovaške, iz Ogrske, Letske, Švice in Poljske. Mednarodna športna slavja S. A. S. I. vedno bolj kažejo, da bodo postala slavja mednarodne solidarnosti in pobratenja.

Mladinski dom D. T. J. v Pragi. 28. in 29. junija tl. se je vršilo v Pragi krasno mladinsko športno slavje češkoslovaških delavskih telovadnih enot. 35.000 otrok in naraščajnikov iz vseh okrožij Češkoslovaške se ga je udeležilo. Dirkališče in so-

Delavski kolesarji iz Maribora, Studencev, Most pri Ljubljani in Trbovelj ob priliki prvega delavskega kolesarskega dneva v Trbovljah

zdravljeni Avstrijci, ki so prišli 700 po številu z Dunaja, Nižje Avstrije, Gornje Avstrije, Štajerske in Solnograške v Ustje. Pri otvoritvenih pozdravnih govorih je predan v imenu avstrijskih delavskih športnikov po Gastgebu Delavski telovadni in športni zvezi v Ustju bojovni prapor, ki so ga oni iz Ustja sprejeli z veliko hvaležnostjo in velikim veseljem. Slavnostni večeri in slavnostne prireditve so bile dobro obiskane, enako tudi športne prireditve na štadijonu. Slavnostna igra, ki je bila določena za soboto, je bila vsled nevihte preložena na nedeljo in je imela velik uspeh. Veliki slavnostni sprevod dece v soboto in glavni obhod v nedeljo sta vzbudila veliko pozornost. Od prebivalstva pristrčno pozdravljen je šel slavnostni sprevod tisočev na štadijon, ki

sedni športni prostori so tvorili slavnostni prostor, kjer so se vršile proste vaje in tekme. V soboto je bilo navzočih pri tekmah 8000, v nedeljo pri prostih vajah 40.000 oseb. Slavnostni sprevod, ki je šel po glavnih ulicah Prage, se je končal na Staroměstskem namésti, kjer je položilo 35.000 naraščajnikov in otrok prisego zvestobe Delavskim telovadnim enotam in socialni demokraciji. Zboroval je tudi prvič kongres mladinskih vodij, da se posvetuje o samoupravi mladinskih oddelkov. Višek prireditve so tvorila množinska izvajanja prostih vaj. Organizacija in samaritanska služba sta bile popolnoma v redu. Zleta so se udeležila tudi odposlanstva iz nemškega ozemlja Češkoslovaške, iz Nemčije, Holandske, Ogrske in Avstrije. Češkoslovaški de-

lavski telovadci iz Dunaja so poslali na zlet poseben vlak s 350 otroci. K uspehu Zvezi D. T. J. lahko častitamo.

Velika športna manifestacija združena z velikim ognjemtom se je vršila na predvečer Mednarodnega združenega kongresa na Dunaju 24. avg. tl. Športni prostor Hohe Warte je napolnilo 30.000 zadržarjev; le iz avstrijske province je prišlo 12 posebnih vlakov z 8000 zadržarji. Vršili so se teki in humoristične štafete, dalje tkzv. Rasenradball (žogomet s kolesom in na kolesu), švedske štafete, nogomet, telovadba avstrijskega okrožja čeških D. T. J., nastop avstrijskih delavskih društev narodnih noš (Arbeitertrachtenvereine) in plesi, olimpijske štafete, množinske proste ritmične vaje dunajskih telovadcev in telovadk, humoristične kolesarske štafete, telovadni plesi, vaje v jiu-jitsu (japonski rokoborbi) ter vaje z bakljami. Mogočen je bil nastop vseh sodelujočih in njih poklonitev združni ideji. 50 rdečih praporov je predstavljalo vse države, ki so združene v Internacionali. Del mladino so nagovorili dr. Karl Renner (Dunaj), Väinö Tanner (Helsinki) in Sir Thomas Allen (Manchester). — Ognjemtet je obsegal 28 točk in je bil tudi za Dunaj nekaj edinstvenega. — Ta manifestacija je pokazala predstavnikom svetovnega združenega gibanja, da si delavskega gibanja brez mladinskega in športnega gibanja sploh ni mogoče več predstavljati. In to je že po mnogih državah dejstvo. —on—

Tečaj SASI za ženski šport. Ženski šport je v organizacijah, pridruženih Socijalistični športni internacionali, zelo razširjen. Praški kongres je sklenil ustanovitev posebnega ženskega odseka, ki naj pospešuje telesno in duševno vzgojno delo žena v Internacionali. V državnih zvezah se žene vedno bolj udeležujejo prirejanja ženskih telesnih vaj. Sistem in metode so v posameznih državah različni. Da pokaže v telesni kulturi žene nova pota in cilje, je sklenil praški kongres prirediti tečaj za žensko gimnastiko. Tečaj se je vršil od 25. do 30. avgusta tl. v delavski telovadni in športni šoli v Leipzigu.

Delavsko športno gibanje v Palestini. Pred šestimi leti je bilo ustanovljeno v Haifi v Palestini delavsko športno društvo, ki je ustanovilo v kratki dobi celo vrsto skupin in jih združilo v Zvezo, ki ima danes 40 društev. Svoje delovanje razširja tudi na Sirijo, kjer je bilo ustanovljeno delavsko športno društvo v glav-

nem mestu Damasku. Zveza šteje danes 3000 članov in 1500 mladine in upanje je, da postane v kratkem organizacija s 10.000 člani. Zveza goji vse vrste športa, telovadbe, iger z žogami in skauting. Ne pozablja tudi na duševno vzgojo pripadnikov društev s predavanji, razgovori, izdajanjem časopisov, strokovnih pripomočkov itd. Kmalu po ustanovitvi je pristopila Zveza, katere člani so izključno pripadniki izraelskega plemena, za člana Soc. tel. Internacionale (SASI).

Listnica uredništva.

Vsebinski razpored letnika 1930 izide v prihodnji, t. j. januarski številki 1931. Dotlej počakajte z vezavo!

Januarska številka izide na 48 straneh med božičem in novim letom. Rokopise za januarsko številko nam je treba poslati najkasneje do 10. decembra t. l. Prosimo vse dopisnike ponovno, da pišejo samo na eno stran, ker le take sprejema tiskarna.

Hvala vsem, ki so nas letos podpirali in upamo, da nam ostanejo naklonjeni tudi za bodoče. Uredništvo.

Prava KOLINSKA CIKORIJA.

Knjigarna Kleinmayr & Bamberg

Ljubljana, Miklošičeva cesta 16. Telefon šte. 31-33

najstarejša
v Jugoslaviji, priporoča
svojo bogato zalogo strokovnih in
zabavnih knjig v vseh jezikih, kakor tudi muzikalij za
petje, klavir in druge instrumente. Knjige in časopise,
v zalogi se ne nahajajoče, dobavlja iz
inozemstva v najkrajšem
času.

Delavskim knjižnicam nudi pri večjem naročilu znaten popust.

Razmnoževalne aparate: **Original Opalograph**, naj-
boljši razmnoževalec posebno za note, risbe i. t. d.
Jamčim za brezhibno delovanje.

Pisarniške potrebščine, strojepisni, oglejni, indigo, sesalni
papir. Zvitki za računske stroje in blagajne.

Pisalni stroji: **Stoewer veliki in srednji, Under-
wood**. Rabljeni, dobroohranjeni stroji.

Lastna specialna popravilnica za pisalne, računske in
šivalne stroje!

Točna postrežba! **Cene nizke!** Cenike brezplačno!

LUD. BARAGA - LJUBLJANA

Šelenburgova ulica 6. Telefon šte. 2980.

Splošno kreditno društvo

r. z. z o. z.

v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 13

sprejema hranilne vloge od 1 Din naprej
in obrestuje najugodneje.

V načelstvu in nadzorstvu zgolj zastopniki
strokovnih in gospodarskih organizacij.

Zadružna založba

v Ljubljani

Miklošičeva cesta 13

priporoča svojo bogato za-
logo knjig, zlasti: Železno
peto, Golgota, Povesti, L.
Kuharja, Idejne predhodnike
socializma, Karl Marx, V
Ameriko, O zgodovini del.
gibanja na Slovenskem.

Knjigoveznica

Ljudske tiskarne

veže knjige, brošu-
re, koledarje itd.
po najnižji ceni.

Zadružna banka

v Ljubljani, Miklošičeva c. 13

se priporoča za vse
denarne posle (devize,
valute) za vsa denarna
nakazila v tujino, za
naložbe gotovine, za
nakup in prodajo vred-
nostnih papirjev, srečk
— — itd. itd. — —

Najboljši in najcenejši slovenski mesečnik je delavska kulturna revija

„SVOBODA“

Letna naročnina stane komaj Din 36.—, letno izide 12 števil z obse-
gom po približno 32 strani in z najraznovrstnejšo zanimivo vsebino.

Tekmujte v nabiranju naročnikov!

Slovenska Narodna Podporna Jednota

največja slovenska gospodarska in dobrodela zadruga v

Severni Ameriki.

*Najboljša zavarovalnica za življenje, za bolezen, po-
škodbe itd. — Posluje v Zedinjenih državah, Kanadi
in Mehiki. — Ima približno 63.000 članov v obeh oddel-
kih in blizu 650 podružnic po raznih krajih Amerike.*

■ *Premoženje nad 4,000.000 dolarjev.* ■

Za nasvete in informacije se je obrniti na:

Glavni urad S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill